

Zadeva C-403/24

Predlog za sprejetje predhodne odločbe

Datum vložitve:

10. junij 2024

Predložitveno sodišče:

Visoki trgovački sud Republike Hrvatske (Hrvaška)

Datum predložitvene odločbe:

31. maj 2024

Predlagatelj zavarovanja v postopku na prvi stopnji – nasprotna stranka v pritožbenem postopku:

PRVO PLINARSKO DRUŠTVO d.o.o.

Nasprotnici zavarovanja v postopku na prvi stopnji – pritožnici v pritožbenem postopku:

Gazprom export LLC

Privredna banka Zagreb d.d.

[...] (ni prevedeno)

Zadeva: Predlog za sprejetje predhodne odločbe - Pravosodno sodelovanje v civilnih zadevah

Predložitveno sodišče:

Visoki trgovački sud Republike Hrvatske (višje gospodarsko sodišče, Hrvaška)
[...] (ni prevedeno)

Stranke v postopku v glavni stvari in njihovi zastopniki:

Predlagatelj zavarovanja: PRVO PLINARSKO DRUŠTVO d.o.o., Vukovar [...] (ni prevedeno)

proti

1. nasprotnici zavarovanja, družbi Gazprom export LLC, Ruska federacija, Sankt Peterburg, [...] (ni prevedeno) in
2. nasprotnici zavarovanja, družbi Privredna banka Zagreb d.d. [...] (ni prevedeno)

zaradi izdaje začasne odredbe za zavarovanje nedenarne terjatve.

Povzetek predmeta spora o glavni stvari in upoštevni dejstev, vsebina nacionalnih določb, ki se lahko uporabijo, in navedba razlogov, zaradi katerih se predložitveno sodišče sprašuje o razlagi določb prava Unije:

V obravnavani zadevi je bil s sklepom Trgovački sud u Osijeku (gospodarsko sodišče v Osijeku, Hrvaška) [...] (ni prevedeno) z dne 15. aprila 2024 v skladu s členom 346(1), členom 344(2) in členom 346(2), točka 1, Ovršni zakon (zakon o izvršbi) („Narodne novine“, številka: 112/12, 25/13, 93/14, 55/16, 73/17, 131/20, 114/22 in 6/24, v nadaljevanju: zakon o izvršbi) odrejen začasni ukrep za zavarovanje nedenarne terjatve predlagatelja zavarovanja, in sicer na eni strani umik zahtevka za plačilo bančne garancije ter na drugi strani opustitev pravice do uveljavljanja, predložitve v izplačilo in izvrševanja izplačila bančne garancije v višini 35.000.000,00 EUR (petintrideset milijonov EUR) v korist družbe Gazprom export LLC, [...] (ni prevedeno). Stranke so namreč bile v poslovne razmerju na podlagi pogodbe [...] (ni prevedeno) o nakupu zemeljskega plina, sklenjene 11. septembra 2017 za obdobje desetih let skupaj s pripadajočimi dopolnili (v nadaljevanju: „pogodba“). Nasprotnica zavarovanja je dogovorjeni način plačila enostransko spremenila in se sklicevala na predsedniški odlok št. 172 z dne 31. marca 2022 (v nadaljevanju: odlok 172), s katerim je bila vzpostavljena zavezujoča ureditev zaračunavanja in dobava ruskega plina tujim kupcem po vsej Evropi, tako da se od 1. aprila 2022 vse dobave ruskega plina plačujejo izključno v ruskih rubljah (RUB), torej dobavljeno blago ni bilo mogoče plačati v eurih, zato je najprej nasprotnica zavarovanja odpovedala pogodbo in nato zahtevala izplačilo bančne garancije, predlagatelj zavarovanja pa je zahteval odškodnino zaradi predčasne odpovedi pogodbe in trdil, da je bila terjatev za dobavljeni plin plačana s pobotom.

Nasprotnici zavarovanja sta zoper ta sklep vložili pritožbi, ki sta bili zavrnjeni z odločbo predložitvenega sodišča z dne 24. maja 2024, prvostopenjski sklep pa je bil potrjen. V skladu s sprejeto odločbo je bil sestavljen prepis odločbe, odločba je bila podpisana in v skladu s členom 177(3) Sudski poslovnik (sodni red) („Narodne novine“, številka 37/14, 49/14, 8/15, 35/15, 123/15, 45/16, 29/17, 33/17, 34/17, 57/17, 101/18, 119/18, 81/19, 128/19, 39/20, 47/20, 138/20, 147/20, 70/21, 99/21, 145/21, 23/22, 12/23, 122/23 in 55/24; v nadaljevanju: sodni red) posredovana službi za evidentiranje sodne prakse. Ta člen med drugim določa: „Za drugostopenjsko sodišče se šteje, da je zadeva zaključena takrat, ko je prepis odločbe odpravljen iz kabineta sodnika, potem ko je bila zadeva vrnjena iz službe za spremljanje in evidentiranje sodne prakse. Služba za spremljanje in evidentiranje sodne prakse mora v najkrajšem možnem roku od dneva prejema

spisa ta spis vrniti v kabinet sodnika. Sodna odločbo se nato iz sodišča odpravi v osmih dneh.“

Iz samega člena 177(3) sodnega reda izhaja, da sodnik, pristojen za evidentiranje, nima možnosti, da spisa ne bi „evidentiral“, vendar temu ni tako, saj brez tega odločbe strankam ni mogoče odpraviti. Sodnik, pristojen za evidentiranje, torej ponovno preuči odločbo, sprejeto na drugi stopnji, in jo lahko sprejme ali vrne v ponovno odločanje (s pisnimi ali ustnimi pripombami). Stranke v sodnem postopku niso seznanjene s tem, da je bila odločba sprejeta, ali o tem, da jo je sodnik, pristojen za evidentiranje, vrnil v ponovno odločanje, pri čemer se ime sodnika, pristojnega za evidentiranje, ne navede v prepisu odločbe za stranke.

V obravnavani zadevi je služba za evidentiranje sodne prakse 31. [maja] 2024 odločbo [...] (ni prevedeno) vrnila, ne da bi jo evidentirala, s pripombami, zakaj meni, da zadevne odločbe ni mogoče odpraviti strankam, temveč se vrne sodniku (zadevni dopis je priložen).

V skladu s kogentnimi predpisi je sodnik ponovno preučil pritožbo in navedbe v pisnem mnenju sodnika, pristojnega za evidentiranje, ter odločil, da se vloži predlog za sprejetje predhodne odločbe, v katerem bo postavljeno vprašanje o uporabi aktov, s katerima so naložene sankcije, in vprašanje o pristojnosti drugega sodnika, da zaustavi odpravo izdane sodne odločbe.

Pri tem je sodnik obravnaval vse okoliščine te zadeve, ki so povezane z uporabo določbe 177(3) sodnega reda, člena 40(2) Zakon o sudovima (zakon o sodiščih) in člena 19 Pogodbe o Evropski uniji (v nadaljevanju: PEU), ki določa:

„Sodišče Evropske unije sestavljajo Sodišče, Splošno sodišče in specializirana sodišča. Zagotavlja upoštevanje prava pri razlagi in uporabi Pogodb.

Države članice vzpostavijo pravna sredstva, potrebna za zagotovitev učinkovitega pravnega varstva na področjih, ki jih ureja pravo Unije.“,

ter člena 47 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah (v nadaljevanju: Listina), ki določa:

„Vsakdo, ki so mu kršene pravice in svoboščine, zagotovljene s pravom Unije, ima pravico do učinkovitega pravnega sredstva pred sodiščem v skladu s pogoji, določenimi v tem členu. Vsakdo ima pravico, da o njegovi zadevi pravično, javno in v razumnem roku odloča neodvisno, nepristransko in z zakonom predhodno ustanovljeno sodišče. [...]“,

in sklenil, da lahko določba – ki v sprejetje sodne odločbe vključuje sodnika, pristojnega za evidentiranje, za katerega stranke ne vedo in ki ni določen s postopkovnimi pravili, ki se uporabljajo v okviru postopka, na podlagi katerega se sprejema odločitev o pravnem sredstvu, ter ki lahko, čeprav ni višje sodišče, v obravnavani zadevi vpliva na določenega sodnika tako, da ta spremeni sprejeto sodno odločbo – znatno posega v pravno državo in neodvisnost sodnikov, zlasti

ker se ta določba uporablja za vse zadeve pred vsemi drugostopenjskimi sodišči na Hrvaškem, ne glede na to, ali se v konkretnem primeru uporablja pravo Unije ali ne.

Dejstvo, da sodnik, pristojen za evidentiranje, za katerega stranke ne vedo, pomembno vpliva na postopek odločanja, se ravno kaže v tej zadevi, v kateri je bila predhodno sprejeta določena razlaga prava, nato pa so bile evidentirane odločbe z drugačno razlago prava, ne da bi bila sklicana seja oddelka. V obravnavani zadevi je bila odločba sprejeta v skladu s prvo razlago prava, vendar je služba za evidentiranje sodne prakse zdaj ugotovila, da to ni pravilno in da je treba odločbo sprejeti v skladu z drugo razlago prava, sicer bo treba sklicati seja oddelka. Zato je na sodno prakso pomembno vplivala služba za evidentiranje sodne prakse in ne višje sodišče, ko je dovolila odpravo drugačnih odločb, ne da bi bila sklicana občna seja oddelka.

Glede na to, da je to vprašanje pomembno za neodvisnost sodstva, in po preučitvi sodne prakse Sodišča Evropske unije (sodba C-896/19) se je predložitveno sodišče odločilo, da bo vložilo predlog za sprejetje predhodne odločbe, da bi lahko v tej zadevi sprejelo končno odločitev, saj je predložitveno sodišče izdalo tudi sklep o prekinitvi postopka na podlagi člena 213(1), točka 2, Zakon o parničnem postopku (zakon o pravdnem postopku) („Narodne novine“, številka 53/91, 91/92, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 02/07, 84/08, 96/08, 123/08, 57/11, 148/11, 25/13, 28/13, 89/14 in 70/19; v nadaljevanju: ZPP) do odločitve Sodišča Evropske unije.

Prav tako je treba pojasniti, da je bilo podobno vprašanje že predloženo v zadevi Sodišča C-361/21, vendar so dejstva v obravnavani zadevi nekoliko drugačna, tako da se je predložitveno sodišče odločilo, da predloži podoben predlog za sprejetje predhodne odločbe; ker je obdobje [med obema predlogoma] kratko, je mogoče, da bo Sodišče izdalo enotno odločbo. Obstoj takšne oblike evidentiranja sodnih odločb je bil namreč doslej dejansko utemeljen s potrebo po poenotenju sodne prakse, kar je izjemno pomembno načelo, vendar je način, kako ta služba za evidentiranje sodne prakse to izvaja po sprejetju sodne odločbe, po mnenju predložitvenega senata v nasprotju s temeljno pravico do neodvisnosti sodstva. Kot je razvidno iz obravnavane zadeve, služba za evidentiranje sodne prakse odloča o tem, katere odločbe bo sodišče odpravilo; odloča o tem, kdaj se bo izdalo odločbo, ki se razlikuje od obstoječe sodne prakse, in kdaj se je ne bo izdalo. V zvezi s tem je morda najpomembnejši element ta, da stranke niso seznanjene s to fazo postopka in da v odločbi, ki jo prejmejo stranke, ni transparentno navedeno ime sodnika, pristojnega za evidentiranje.

Odločitev Sodišča je torej v zvezi s tem potrebna, da lahko Visoki trgovački sud (višje gospodarsko sodišče) odloči o tej zadevi, to vprašanje pa je v splošnem interesu zaradi enotne uporabe prava Unije, pravne države, neodvisnosti sodnikov države članice in učinkovitega sodnega varstva.

Sodni red, čeprav za to ni pravne podlage, v spornih določbah člena 177(3) določa, da se delo sodnika v zadevi na drugi stopnji zaključi šele, ko je zadeva

vrnjena iz vpisniško evidenčne službe, torej „evidentirana“. Tako sodna odločba ni zaključena, čeprav jo je kolegijsko sprejel senat sodnikov; navedeno odločbo mora namreč potrditi še sodnik, pristojen za evidentiranje, ki ga določi predsednik sodišča glede na letni raspored sodnikov. Ime sodnika, pristojnega za evidentiranje, strankam ni znano. Ta pogoj za sprejetje sodne odločbe ni določen v nobenem zakonu, ampak se izvaja v praksi na sodiščih druge stopnje v Republiki Hrvaški na podlagi sodnega reda.

Iz pregleda prakse in delovanja drugih sodišč v Evropski uniji izhaja, da ni podobnih zakonov ali praks, na podlagi katerih bi se zahtevalo, da sodnik, ki ni član senata, sprejeto sodno odločbo odobri, pri čemer se brez njegovega podpisa na odločbi (sodbi ali sklepu) te odločbe ne more odpraviti strankam v postopku (prek sodišča prve stopnje).

Zato se postavlja to vprašanje:

Ali je mogoče šteti, da je pravilo iz drugega dela prvega stavka in drugega stavka člena 177(3) Sudski poslovnik (sodni red), ki določa, da se „[z]a drugostopenjsko sodišče [...] šteje, da je zadeva zaključena takrat, ko je prepis odločbe odpravljen iz kabineta sodnika, potem ko je bila zadeva vrnjena iz službe za evidentiranje sodne prakse. Služba za evidentiranje sodne prakse mora v najkrajšem možnem roku od dneva prejema spisa ta spis vrniti v kabinet sodnika. Sodno tajništvo sodno odločbo nato odpravi v osmih dneh.“, v skladu s členom 19(1) PEU in členom 47 Listine?

Poleg tega, glede na to, da v tej pravni zadevi sprejeta odločitev onemogoča izplačilo bančne garancije, dane na podlagi pogodbe strank za plačilo dobavljenega blaga, je treba navesti naslednje. Spor je nastal zaradi političnih dogodkov, povezanih z vojno v Ukrajini, saj je Putin zaradi ukrepov, ki jih je sprejela Evropska unija, sprejel predsedniški odlok št. 172 [...] (ni prevedeno), s katerim je bilo naloženo, da se mora plačilo za dobavljeni plin opraviti v rubljah ne glede na dogovor strank. Položaj je podoben v vseh drugih pogodbah kot tudi v zadevni pogodbi, saj se je poskusilo plačati v eurih, a je bilo plačilo zavrnjeno, zaradi česar sta stranki pogodbo odpovedali. Po odpovedi pogodbe je bila sprejet nov odlok št. 992 z dne 30. decembra 2022, [...] (ni prevedeno) s katerim je bilo tujim kupcem začasno dovoljeno, da plačujejo v eurih, vendar le zapadle terjatve, pri čemer so jim ruski dobavitelji za vsako nadaljnjo dobavo plina še naprej naložili obveznost plačila v RUB, sicer se dobava prekine. Na podlagi tega dovoljenja je bilo zahtevano izplačilo bančne garancije predlagatelja zavarovanja v višini 35.000.000,00 EUR, čeprav je nasprotnica zavarovanja trdila, da je terjatev prenehala s pobotom, v zvezi z navedenim pogodbenim razmerjem pa prav tako poteka arbitražni postopek med strankama. Zaradi specifičnosti tega pogodbenega razmerja ter teh pravil in zaračunavanja se postavlja vprašanje, ali morajo sodišča v civilnih sodnih postopkih pri odločanju upoštevati Sklep Sveta (SZVP) 2020/1999 z dne 7. decembra 2020 o omejevalnih ukrepih proti hudim kršitvam in zlorabam človekovih pravic, vključno z vsemi spremembami, ter Uredbo Sveta (EU) 2020/1998 z dne 7. decembra 2020 o omejevalnih ukrepih

proti hudim kršitvam in zlorabam človekovih pravic, vključno z vsemi spremembami, ob upoštevanju vseh okoliščin obravnavane zadeve, v kateri bi bil brez te odločitve znesek 35.000.000,00 EUR nakazan z računa podjetja v državi članici Evropske unije na račun podjetja v Ruski federaciji, pri čemer je glede na trenutno stanje razmer skoraj nemogoče, da bi podjetje iz Evropske unije izterjalo odškodnino zaradi tega, ker je podjetje iz Ruske federacije odpovedalo pogodbeno razmerje.

Postavljeni sta ti vprašanji:

1. Ali je mogoče šteti, da je pravilo iz drugega dela prvega stavka in drugega stavka člena 177(3) sodnega reda, ki določa, da se „[z]a drugostopenjsko sodišče [...] šteje, da je zadeva zaključena takrat, ko je prepis odločbe odpravljen iz kabineta sodnika, potem ko je bila zadeva vrnjena iz službe za evidentiranje sodne prakse. Služba za evidentiranje sodne prakse mora v najkrajšem možnem roku od dneva prejema spisa ta spis vrniti v kabinet sodnika. Sodno tajništvo sodno odločbo nato odpravi v osmih dneh.“, v skladu s členom 19(1) PEU in členom 47 Listine?

2. Ali morajo sodišča v civilnih sodnih postopkih pri odločanju upoštevati Sklep Sveta (SZVP) 2020/1999 z dne 7. decembra 2020 o omejevalnih ukrepih proti hudim kršitvam in zlorabam človekovih pravic, vključno z vsemi spremembami, ter Uredbo Sveta (EU) 2020/1998 z dne 7. decembra 2020 o omejevalnih ukrepih proti hudim kršitvam in zlorabam človekovih pravic, vključno z vsemi spremembami, ob upoštevanju vseh okoliščin obravnavane zadeve, v kateri bi bil brez te odločitve znesek 35.000.000,00 EUR nakazan z računa podjetja v državi članici Evropske unije na račun podjetja v Ruski federaciji, pri čemer je glede na trenutno stanje razmer skoraj nemogoče, da bi podjetje iz Evropske unije izterjalo odškodnino zaradi tega, ker je podjetje iz Ruske federacije odpovedalo pogodbeno razmerje?

Temu predlogu so priložene kopije sklepa Trgovački sud u Osijeku (gospodarsko sodišče v Osijeku) [...] (ni prevedeno), pritožbe družbe Gazprom export LLC, pritožbe družbe Privredna banka Zagreb d.d., odgovora na pritožbo družbe Prvo plinarsko društvo d.d., odločbe tega sodišča [...] (ni prevedeno) z dne 24. maja 2024, dopisa službe za evidentiranje sodne prakse z dne 31. maja 2024 in sklepa o prekinitvi postopka z dne 31. maja 2024.

Zagreb, 31. maj 2024

[...] (ni prevedeno)